

THAM LUẬN
Về Chương trình giám sát của Quốc hội,
Ủy ban thường vụ Quốc hội năm 2024
(Tài liệu phục vụ Hội nghị toàn quốc triển khai
Chương trình giám sát của Quốc hội năm 2024)

Trong những năm vừa qua, hoạt động giám sát của Quốc hội, Ủy ban Thường vụ Quốc hội tiếp tục được tăng cường, có sự đổi mới, ngày càng nâng cao hiệu lực, hiệu quả và đạt được nhiều kết quả quan trọng, được cử tri và Nhân dân đánh giá cao. Các nội dung giám sát có trọng tâm, trọng điểm, bao quát hầu hết các lĩnh vực, thông qua hoạt động giám sát đã khẳng định tính đúng đắn của chính sách, pháp luật, tiếp tục phát huy những giá trị tích cực trong thực tiễn, kịp thời phát hiện hạn chế, bất cập để kiến nghị bổ sung, hoàn thiện chính sách, pháp luật, làm cơ sở cho việc quyết định những vấn đề quan trọng của đất nước, góp phần đảm bảo kỷ luật, kỷ cương, nâng cao hiệu quả quản lý nhà nước.

1. Về kết quả hoạt động giám sát của Quốc hội, Ủy ban Thường vụ Quốc hội năm 2023

Năm 2023, hoạt động giám sát chuyên đề tiếp tục đi vào chiều sâu, hiệu quả rõ nét, tập trung vào những vấn đề lớn, quan trọng hoặc đang được dư luận xã hội quan tâm, liên quan mật thiết đến phát triển kinh tế - xã hội và đời sống của Nhân dân. Các Đoàn giám sát của Quốc hội, Ủy ban Thường vụ Quốc hội (Đoàn giám sát) đã tăng cường tính tranh luận, đi sâu làm rõ vấn đề, trách nhiệm trong thảo luận, xem xét các báo cáo, chất vấn và trả lời chất vấn; thảo luận xây dựng đề cương triển khai theo kế hoạch và phân công các thành viên Đoàn giám sát bố trí lịch làm việc khoa học, huy động nhân lực tổ chức các hội thảo chuyên sâu. Tập trung tăng cường giải trình về những vấn đề bức xúc, nổi lên trong đời sống kinh tế - xã hội được đại biểu Quốc hội, cử tri quan tâm, đặc biệt là những vấn đề thực tiễn đang đặt ra, tạo chuyển biến tích cực trong công tác quản lý nhà nước và giải tỏa bức xúc trong xã hội.

Quốc hội tiếp tục lựa chọn 02 chuyên đề để giám sát tối cao¹ và 02 chuyên đề giao Ủy ban Thường vụ Quốc hội giám sát². Việc triển khai hoạt động của các Đoàn giám sát chuyên đề đã được Ủy ban Thường vụ Quốc hội chỉ

¹ Gồm: (i) Chuyên đề “Việc triển khai thực hiện các nghị quyết của Quốc hội về các Chương trình mục tiêu quốc gia về xây dựng nông thôn mới giai đoạn 2021-2025, giảm nghèo bền vững giai đoạn 2021-2025, phát triển kinh tế xã hội vùng đồng bào dân tộc thiểu số và miền núi giai đoạn 2021-2023”; (ii) Chuyên đề “Việc huy động, quản lý và sử dụng các nguồn lực phục vụ công tác phòng, chống dịch Covid-19; việc thực hiện chính sách, pháp luật về y tế cơ sở, y tế dự phòng”.

² Gồm: (i) Chuyên đề “Việc thực hiện chính sách, pháp luật về phát triển năng lượng giai đoạn 2016-2021”; (ii) Chuyên đề “Việc thực hiện Nghị quyết 88/2014/QH13 và Nghị quyết số 51/2017/QH14 của Quốc hội về đổi mới chương trình, sách giáo khoa giáo dục phổ thông”.

đạo sát sao và có nhiều đổi mới. Kết quả giám sát các chuyên đề là minh chứng cho những đổi mới, cải tiến trong hoạt động giám sát của Quốc hội, Ủy ban Thường vụ Quốc hội; góp phần tạo sự chuyển biến cả về nhận thức và hành động thực tiễn về 04 nội dung của chuyên đề giám sát, đáp ứng được yêu cầu của cử tri và Nhân dân cả nước, cũng như mong muốn của các vị đại biểu Quốc hội khi “bấm nút” lựa chọn các chuyên đề này để Quốc hội, Ủy ban Thường vụ Quốc hội tiến hành giám sát trong năm 2023.

Về phía Bộ Tài chính, ngay khi có Chương trình giám sát của Quốc hội, Ủy ban Thường vụ Quốc hội, Bộ Tài chính đã tích cực tham gia, phối hợp với các Ủy ban của Quốc hội trong quá trình xây dựng Đề cương, Kế hoạch nội dung giám sát, báo cáo, làm việc với Đoàn giám sát.

1.1. Về công tác xây dựng báo cáo: Thực hiện kế hoạch và yêu cầu của Đoàn giám sát, Bộ Tài chính đã chủ động phối hợp với các Bộ, ngành, địa phương tổng hợp, xây dựng các báo cáo gửi Đoàn giám sát, đảm bảo nội dung, đề cương, thời hạn báo cáo. Cụ thể:

(i) Đối với chuyên đề *“Việc triển khai thực hiện các nghị quyết của Quốc hội về các Chương trình mục tiêu quốc gia về xây dựng nông thôn mới giai đoạn 2021-2025, giảm nghèo bền vững giai đoạn 2021-2025, phát triển kinh tế xã hội vùng đồng bào dân tộc thiểu số và miền núi giai đoạn 2021-2023”*

Bộ Tài chính đã có các văn bản³ báo cáo việc triển khai thực hiện các Chương trình mục tiêu quốc gia giai đoạn 2021-2025 gửi Đoàn giám sát. Đồng thời, cập nhật kết quả triển khai thực hiện các Chương trình mục tiêu quốc gia gửi Bộ Kế hoạch và Đầu tư để tổng hợp chung trong Báo cáo của Chính phủ gửi Đoàn giám sát.

Thực hiện kiến nghị của Đoàn giám sát, Bộ Tài chính đã ban hành Thông tư số 55/2023/TT-BTC ngày 15/8/2023 hướng dẫn quản lý và sử dụng kinh phí từ nguồn NSNN thực hiện các chương trình mục tiêu Quốc gia giai đoạn 2021-2025, đã tháo gỡ được các vướng mắc của các địa phương trong thời gian vừa qua có liên quan đến nội dung quy định tại Thông tư hướng dẫn của Bộ Tài chính.

(ii) Đối với chuyên đề *“Việc huy động, quản lý và sử dụng các nguồn lực phục vụ công tác phòng, chống dịch COVID-19”*

Bộ Tài chính đã có Báo cáo số 49/BC-BTC ngày 03/4/2023 gửi Đoàn giám sát về tình hình ban hành chính sách, thực hiện huy động, quản lý và sử dụng các nguồn lực tài chính - NSNN phục vụ công tác phòng, chống dịch Covid-19; việc thực hiện chính sách pháp luật về y tế cơ sở, y tế dự phòng. Đồng thời, gửi báo cáo Bộ Y tế tổng hợp chung trong Báo cáo của Chính phủ gửi Đoàn giám sát.

(iii) Đối với chuyên đề *“Việc thực hiện chính sách, pháp luật về phát triển năng lượng giai đoạn 2016 - 2021”*.

³ Văn bản số 1704/BTC-NSNN ngày 23/02/2023, Văn bản số 4220/BTC-NSNN ngày 27/4/2023, Văn bản số 6861/BTC-ĐT ngày 03/7/2023, Văn bản số 8121/BTC-NSNN ngày 01/8/2023, Văn bản số 8368/BTC-ĐT ngày 08/8/2023.

Bộ Tài chính nghiêm túc triển khai thực hiện các nội dung theo yêu cầu, bám sát đề cương và gợi ý báo cáo của Đoàn giám sát. Các nội dung báo cáo của Bộ Tài chính đã được Đoàn giám sát ghi nhận, đánh giá cơ bản đáp ứng yêu cầu đề ra, một số nội dung đề nghị tiếp tục hoàn thiện làm rõ như: cơ chế điều hành giá, thị trường năng lượng; chính sách thuế, phí trong lĩnh vực năng lượng ..., Bộ Tài chính đã hoàn thiện báo cáo Chính phủ để tổng hợp gửi Đoàn giám sát.

(iv) Đối với chuyên đề “*Việc thực hiện Nghị quyết 88/2014/QH13 và Nghị quyết số 51/2017/QH14 của Quốc hội về đổi mới chương trình, sách giáo khoa giáo dục phổ thông*”

Bộ Tài chính đã có các văn bản báo cáo, giải trình, tiếp thu ý kiến của Đoàn giám sát trong quá trình thực hiện giám sát⁴, tham gia ý kiến đối với dự thảo nghị quyết của Ủy ban Thường vụ Quốc hội về giám sát chuyên đề việc thực hiện Nghị quyết 88/2014/QH13 và Nghị quyết số 51/2017/QH14 của Quốc hội về đổi mới chương trình, sách giáo khoa giáo dục phổ thông.

1.2. Về tham gia các hoạt động của Đoàn giám sát:

Bộ Tài chính chủ động, tích cực phối hợp với thành viên Đoàn giám sát và Tổ công tác của Đoàn giám sát để cung cấp đầy đủ hồ sơ, tài liệu liên quan đến nội dung giám sát (cả trước, trong và sau khi được giám sát trực tiếp, theo yêu cầu của Đoàn giám sát). Cử cán bộ lãnh đạo cấp vụ thuộc Bộ Tài chính tham gia các Đoàn giám sát/Tổ công tác của Đoàn Giám sát khi làm việc/giám sát trực tiếp tại các Bộ, ngành, địa phương theo kế hoạch, phân công của Đoàn giám sát.

2. Về khó khăn, vướng mắc

Bên cạnh những kết quả đạt được, quá trình thực hiện các Chương trình giám sát của Quốc hội, Ủy ban Thường vụ Quốc hội vẫn còn một số khó khăn, vướng mắc như:

- Có nội dung chuyên đề giám sát còn khá rộng, đề cương, kế hoạch nội dung giám sát chưa xác định rõ trọng tâm, trọng điểm, trong khi thời gian và nguồn lực thực hiện của các cơ quan của Quốc hội, các cơ quan chịu sự giám sát còn hạn chế.

- Do hoạt động giám sát của Quốc hội, Ủy ban thường vụ Quốc hội quy mô lớn, phạm vi rộng, trong giai đoạn dài nhiều năm, với nhiều chỉ tiêu cụ thể, chi tiết trong khi thời gian thực hiện nhiệm vụ giám sát tại các đơn vị có hạn nên một số đơn vị được giám sát có những khó khăn nhất định trong quá trình thống kê, tổng hợp số liệu, xây dựng báo cáo; một số mẫu biểu, đề cương chưa phù hợp với đơn vị có tính chất đặc thù.

- Kế hoạch làm việc của một số Đoàn công tác theo Kế hoạch giám sát với các Bộ, ngành, địa phương phải điều chỉnh nhiều lần, còn có sự trùng lặp vào cùng một thời điểm.

⁴ Công văn số 4193/BTC-HCSN ngày 26/4/2023, Công văn số 12416/BTC-HCSN ngày 28/11/2022, Công văn số 6037/BTC-HCSN ngày 13/6/2023 và Công văn số 9553/BTC-HCSN ngày 7/9/2023.

- Trong quá trình thực hiện giám sát đối với từng Bộ, ngành đề nghị xem xét, nhận định, đánh giá đảm bảo phù hợp, sát với chức năng, nhiệm vụ của từng Bộ, ngành và thời kỳ giám sát, trong đó, cần xác định rõ phạm vi, trách nhiệm cơ quan chủ trì, phối hợp để kiến nghị giải pháp hiệu quả, kịp thời, tránh vướng mắc trong quá trình triển khai thực hiện các nhiệm vụ sau khi giám sát theo các Nghị quyết được cấp có thẩm quyền ban hành.

3. Về nhiệm vụ, giải pháp thực hiện Chương trình giám sát của Quốc hội, Ủy ban Thường vụ Quốc hội năm 2024

Thực hiện Nghị quyết số 90/2023/QH15 ngày 08/6/2023 của Quốc hội, Nghị quyết số 833/UBTVQH15 ngày 27/7/2023 của Ủy ban Thường vụ Quốc hội về Chương trình giám sát năm 2024, Quốc hội, Ủy ban Thường vụ Quốc hội sẽ tiến hành giám sát 04 chuyên đề⁵, tập trung vào những vấn đề lớn, quan trọng hoặc đang được dư luận xã hội quan tâm. Đề tiếp tục nâng cao chất lượng, hiệu quả trong hoạt động giám sát của Quốc hội, Ủy ban Thường vụ Quốc hội, Bộ Tài chính đề xuất thực hiện một số nhiệm vụ, giải pháp sau:

Thứ nhất, quán triệt và thực hiện nghiêm quy định của Luật Hoạt động giám sát của Quốc hội và Hội đồng nhân dân, Quy chế Hoạt động giám sát của Quốc hội; đồng thời, thực hiện các giải pháp đổi mới được đề xuất tại Đề án tiếp tục đổi mới nâng cao chất lượng, hiệu quả hoạt động giám sát theo Kết luận số 843-KL/ĐĐQH15 ngày 03/8/2022 của Đảng đoàn Quốc hội.

Thứ hai, việc xây dựng Kế hoạch giám sát, Đề cương báo cáo chuyên cáo chuyên đề, cơ quan, đơn vị được giao nhiệm vụ chủ trì cần khảo sát kỹ và lựa chọn nội dung giám sát có trọng tâm trọng điểm, trong đó, cần đi sâu vào một số đối tượng cụ thể đối với một lĩnh vực hoặc một nhóm lĩnh vực để tối ưu hóa kết quả giám sát, tránh dàn trải. Phối hợp chặt chẽ với cơ quan chức năng để xây dựng đề cương, biểu mẫu báo cáo cho phù hợp, có tính khả thi, đáp ứng mục tiêu, yêu cầu của hoạt động giám sát.

Thứ ba, việc lựa chọn bộ, ngành, địa phương đến giám sát trực tiếp cần căn cứ tình hình thực tế, báo cáo của cơ quan chịu sự giám sát, Đoàn đại biểu Quốc hội và ý kiến tham gia của các cơ quan liên quan như Kiểm toán nhà nước, Thanh tra Chính phủ... Nghiên cứu lựa chọn những bộ, ngành, địa phương thực hiện tốt và chưa tốt để có cơ sở đánh giá đầy đủ các mặt của lĩnh vực. Đồng thời, cần tận dụng tối đa những kết quả giám sát đã thực hiện trước đây, kết quả giám sát của Hội đồng nhân dân cấp tỉnh, Đoàn đại biểu Quốc hội để có thêm thông tin làm cơ sở xem xét, đánh giá đầy đủ, chính xác.

Thứ tư, các cơ quan chịu sự giám sát xây dựng báo cáo bảo đảm tiến độ và chất lượng theo đúng yêu cầu các Đoàn giám sát chuyên đề; cung cấp đầy đủ, kịp

⁵ Trong đó: Quốc hội giám sát 02 chuyên đề “Việc thực hiện chính sách, pháp luật về quản lý thị trường bất động sản và phát triển nhà ở xã hội từ năm 2015 đến hết năm 2023” và “Việc thực hiện Nghị quyết số 43/2022/QH15 ngày 11/01/2022 của Quốc hội về chính sách tài khóa, tiền tệ hỗ trợ Chương trình phục hồi, phát triển kinh tế - xã hội và các nghị quyết của Quốc hội về một số dự án quan trọng quốc gia đến hết năm 2023”; Ủy ban Thường vụ Quốc hội giám sát 2 chuyên đề “Việc thực hiện chính sách, pháp luật về đổi mới hệ thống tổ chức và quản lý, nâng cao chất lượng, hiệu quả hoạt động của các đơn vị sự nghiệp công lập giai đoạn 2018-2023” và “Việc thực hiện chính sách, pháp luật về đảm bảo trật tự, an toàn giao thông từ năm 2009 đến hết năm 2023”.

thời, chính xác những thông tin, tài liệu cần thiết có liên quan đến nội dung chuyên đề giám sát; phối hợp chặt chẽ, tạo điều kiện để các cơ quan của Quốc hội tiến hành giám sát; kịp thời nghiên cứu, tiếp thu, giải quyết các kiến nghị và tổ chức thực hiện các nhiệm vụ được giao sau khi được giám sát.

Thứ năm, tiếp tục phát huy kết quả công tác giám sát năm 2023, tăng cường hoạt động giám sát đối với các lĩnh vực mà dư luận xã hội, cử tri và Nhân dân quan tâm, nhất là các lĩnh vực dễ phát sinh tham nhũng, tiêu cực, lãng phí. Thông qua hoạt động giám sát để tiếp tục phát hiện, chấn chỉnh, có biện pháp kiến nghị xử lý những thiếu sót, hạn chế, vi phạm và hoàn thiện thể chế, góp phần nâng cao hiệu lực, hiệu quả hoạt động quản lý nhà nước.

Trên đây là nội dung Báo cáo Tham luận của Bộ Tài chính./.
